

Dimitri
Verbelen

Boven huids

voor *Thé Lau*,

prachtige mens tout court

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken en met interessante, exclusieve aanbiedingen.

OMSLAGONTWERP | Studio Lannoo

OMSLAGBEELD | Shutterstock

ZETWERK | Bananas

Elke gelijkenis met bestaande gebeurtenissen en/of personen berust op louter toeval.

Als u opmerkingen of vragen heeft, dan kunt u contact nemen met onze redactie: redactielifestyle@lannoo.com

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2018

D/2018/45/513 – NUR 300-301

ISBN: 978 94 014 4637 2

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

'If there is hope, it lies in the proles.'

- George Orwell -

Deel 1

Net voordat hij zijn moeder een kogel door het hoofd jaagt, lijkt het alsof de wereld heel even stilstaat. Een fractie van een seconde maar, nauwelijks waarneembaar voor iedereen die getuige is van dit tafereel. Ze kijkt hem aan, glimlacht en knikt kort. Het besef dat ze gaat sterven en dat een paar seconden eerder nog in de vorm van tranen over haar wangen stroomde, heeft haar al verlaten. Het moederinstinct neemt het over van haar angst. Bij het overhalen van de trekker vallen alle geluiden rondom Murhula, haar jongste zoon, volledig weg. Hij zuigt de brandlucht die hem omringt diep in zijn longen en sluit zijn ogen. Hij opent ze pas opnieuw – instinctief – wanneer de knal uit de Browning de stilte doorbreekt. Murhula zag haar hoofd niet eens achteroverslaan. Het lichaam van de vrouw die hem op de wereld heeft gezet, valt opzij op de dorre grond. Het gutsende bloed plakt de dwarrelende stofdeeltjes aan elkaar. Haar achterhoofd is grotendeels verdwenen. Waar vroeger de kleine, zachte kroezelkrullen zaten waar hij als peuter zo graag met zijn handen in graaide, gaapt nu een kleine krater. Murhula voelt liefde. Veel liefde. Maar die weegt niet op tegen de pijn van de schuld en het immense verdriet die hem vanaf vandaag zullen verteren. Hij zakt door zijn knieën. De zon staat hoog aan de hemel en schijnt genadeloos fel op het eenvoudige dorp neer. In de twaalf jaar die hij op deze wereld doorbracht, heeft hij zich nooit tegelijkertijd zo dicht bij het leven als bij de dood gevoeld. Het lichtrode gewaad van Murhula's moeder kleurt donker. Haar ogen zijn open. Ze zijn gericht op een punt aan de rand van het dorp. Hij kijkt naar het pistool in zijn trillende hand. De Browning is tijdens de hoogtijdagen van de kolonisatie naar Afrika verscheept en heeft er sindsdien tien-

tallen eigenaars gekend, en een veelvoud daarvan aan slachtoffers gemaakt. Er had slechts één kogel in het magazijn gezeten. Eén kogel met één doel. De bevestiging van zijn totale onderwerping aan krijgsheer Nakisisa, de zelfbenoemde generaal die zonet met zijn manschappen Murhula's dorp is binnengevallen. De rebel die zijn pistool op Murhula's achterhoofd gericht hield, laat zijn arm zakken en stapt achteruit.

In de bange menigte die zich op bevel van de soldaten rond de executie heeft verzameld, zoekt Murhula Muhini naar bekende gezichten. Hij herkent iedereen, maar kent niemand meer. Een echte keuze heeft hij nooit gekregen. Het was die ene kogel van hem of kogels voor iedereen. Een bittere vorm van genade voor zijn moeder of totale genadeloosheid voor zijn hele gemeenschap. Een volledig dorp in bloed gedrenkt – in het beste geval een massagraf, in het slechtste een rijkelijk banket voor de aaseters uit het woud. Zijn vrienden, met wie hij amper een uur geleden nog voetbalde, slaan nu hun ogen neer. Anthony, de beste voetballer van het dorp en de trotse drager van een haast tot op de laatste vezel versleten Manchester United-voetbalshirt met op de rug de opdruk 'Cristiano Ronaldo', houdt zijn handen voor zijn kruis in de ijdele hoop de donkere vlek die zijn beige broek ontsiert, te verbergen. Er loopt een dun straaltje urine langs de binnenkant van zijn linkerbeen naar beneden. Murhula's tante staart met wiegend bovenlichaam naar de nog warme resten van haar oudste zus. Ze prevelt steeds opnieuw dezelfde klanken. Murhula kan de woorden niet verstaan. Iedereen is bang van hem. Bang om neergeschoten te worden, maar misschien nog veel banger om zijn plaats in te nemen. Gedwongen beul, onvrijwillig slachtoffer. Krijgsheer Nakisisa komt dichterbij. Hij aait hem zacht over het hoofd. Soepel hurkt hij naast de twaalfjarige Murhula en fluistert in zijn oor: 'Dat

heb je goed gedaan, mijn kind, je begrijpt het nog niet, maar je hebt net iedereen in deze mesthoop gered. Jou wacht een gouden toekomst. Vanaf vandaag ben ik je vader en je moeder, je oom en je tante, je God en je Heilige Geest, je meester en jij bent mijn uitverkoren knecht.'

De zure adem van de bevelhebber verdringt de brandgeur van de smeulende hut aan de rand van het dorp. Murhula wou dat er nog een kogel in het pistool zat. Dat hij Nakisisa, nu hij zo dicht bij hem staat, zou kunnen laten bloeden voor wat hij heeft bevolen. Hij beseft dat hij doorzeefd zal worden nog voor hij de kans krijgt een foute beweging te maken in de richting van de man die hem de opdracht gaf zijn eigen moeder neer te schieten. Hij speelde even met de gedachte, maar zijn jonge geest is scherp genoeg om te beseffen dat iedereen die hij kent zijn daad met een wrede dood zal bekopen. En de dood op zich zou niet eens het ergste zijn. De verhalen over wat deze mannen met een mens kunnen aanrichten voor ze hem uiteindelijk vermoorden, zijn gruwelijk genoeg om de meest rationele keuze te maken. Murhula heeft zijn dorp zonet behoed voor een verschrikkelijk lot. De prijs die hij betaalt, bestaat uit de som van het leven van de persoon die hij het meest liefhad en... zijn eigen ziel.

Nakisisa gaat weer staan. Hij trekt zijn strakke camouflagevest met de rode epauletten recht en laat zijn hand door de fijne, korte dreadlocks op zijn spitse schedel gaan. Aan het uiteinde van elke sliert samengeklit haar hangt een houten bolletje, niet groter dan een speelgoedkraal. Aan zijn pols blinkt een opzichtig gouden horloge, het bandje minstens twee maten te groot. Op de borst van de lange, smalle krijgsheer prijkt een bonte verzameling medailles en decoraties waarvan geen hond weet waar ze vandaan komen, noch wat dit monster heeft gedaan om ze te verdienen. Best mogelijk dat hij ze gewoon heeft gekocht op een marktje of, misschien nog meer voor de hand liggend, dat hij ze

heeft gestolen van de borst van een of meerdere van zijn slachtoffers. Aan de ene kant van zijn riem hangt een machete, aan de andere een bruine lederen holster met een imposant pistool. Zijn blik verstart wanneer hij de dorpelingen met luide stem toespreekt. ‘Ongehoorzaamheid!’ Hij laat het even op hen inwerken. ‘Als er iets is wat ik haat, is het wel ongehoorzaamheid!’

Hij knikt naar zijn zelfbenoemde sergeant. De soldaat duwt met de kolf van zijn machinegeweer een oude man naar voren. Het veel te grote overhemd benadrukt zijn knokige schouders. Nakisisa spuugt op de grond.

‘Als ik mij niet vergis, ben jij de leider van het hol dat jullie een dorp noemen?’

Abedi, de dorpsoudste, zet een aarzelende stap naar voren.

‘Ja, dat ben ik.’

Hij doet zijn best om dapper te klinken, maar de angst in zijn stem valt amper te verbergen. Nakisisa knikt traag.

‘En, beste man, weet jij waarom wij deze mesthoop moeten schoonmaken? Waarom mijn mannen en ik gedwongen zijn om hier orde op zaken te stellen?’ De oude man vouwt zijn handen alsof hij gaat bidden.

‘Wij hebben niets misdaan, chef, geloof ons, chef, niemand in dit dorp heeft iets gedaan wat de toorn van God over ons heeft afgeroepen.’

Hij begint luid te jammeren.

‘Er zijn hier alleen goede mensen, chef, wij zijn boeren, wij doen niemand kwaad.’

Nakisisa richt zijn blik naar de hemel, opent zijn armen en schreeuwt theatraal naar de wolken.

‘God! God! Zijn dit boeren, God!?’

De krijgshoofd houdt zijn linkerhand als een schelp rond zijn oor en blijft zo een vijftal seconden stokstijf staan, zijn blik nog steeds naar de hemel gericht. De stilte klinkt oorverdovend. Na-

kisisa grijpt Abedi bij de kraag van zijn met zweet doordrenkte, katoenen overhemd en sist hem toe: ‘Hoor jij God, beste man? Hoor jij hoe God antwoord geeft op mijn vraag? God die mij van uit de hemel toeroept dat jullie mannen zijn van mais en maniok!’

Nakisisa laat zijn greep los en verplaatst zijn blik naar de dorpelingen. Met gestrekte arm maakt hij een draaiende beweging met zijn bovenlichaam. Zijn knokige vinger wijst beurtelings iedereen in de halve cirkel aan.

‘God heeft dit dorp verlaten! God heeft mij gezonden om gerechtigheid te brengen! Hij liet mij weten dat dit dorp steun verleent aan de Maï Maï en dat kan ik niet laten gebeuren!’

De Maï Maï – van oorsprong primitieve volksmilities die in meer tribale tijden hun dorpen verdedigden tegen aanvallen van buitenaf, maar nu gewoon de verzamelnaam voor allerlei schimmige rebellengroepen – waren de laatste weken inderdaad heel actief geweest in de regio. De militie van krijgshoofd Nakisisa was drie mannen, uitstekende krijgers, verloren na een verrassingsaanval van een groep Maï Maï. Hun bloed moest worden gewroken. Waar dat bloed vandaan komt, is van ondergeschikt belang. De hele streek moet weten dat er met generaal Nakisisa niet te sollen valt. Abedi probeert de beschuldiging te weerleggen.

‘Nee, chef, er zijn geen Maï Maï in dit dorp, alleen maar boeren!’

Nakisisa’s ogen puilen nu bijna uit hun kassen. ‘Leugenaar! Jij vuile, smerige leugenaar!’

In een vloeiende beweging trekt hij de machete die aan zijn riem hangt uit zijn schede en voordat Abedi de kans krijgt ook maar met zijn ogen te knipperen, hakt Nakisisa zijn schedel dwars doormidden. Het stalen lemmet blijft net boven het neusbeen zitten. Abedi zakt door zijn knieën. Nakisisa trekt zijn machete terug en het lichaam van zijn slachtoffer valt met een doffe plof opzij. Een vrouw begint luid te jammeren, de rest zwijgt.

Murhula Muhini heeft van dat alles weinig gemerkt. Hij is snikkend op het lichaam van zijn moeder gaan liggen en wil niets liever dan zelf sterven. Die genade is hem echter niet gegund. Krampachtig omklemt hij het gouden medaillon op de bewegingloze borst van zijn moeder. De krijgshoofd trekt hem overeind en duwt hem ruw in de richting van een van zijn soldaten.

‘Die jongen is mijn prijs, mijn prijs voor wat jullie mijn mannen hebben aangedaan! Onthoud wat er vandaag is gebeurd en vertel het tegen iedereen die het in zijn hoofd haalt de grote generaal Nakisisa te dwarsbomen!’

Hij schikt de gouden medailles op zijn borst en spreekt zijn troepen toe: ‘Verbrand wat nog overeind staat, neem mee wat te eten is en laat de vrouwen voelen dat we mannen zijn!’

Murhula kijkt nog een keer achterom. Hij zal nooit meer met zijn vrienden voetballen.

~

De tocht door de jungle lijkt eindeloos. Murhula’s voeten zijn hard en eeltig van het zware werk op het land van zijn vader. Toch voelt hij steken bij elke stap die hij zet. De sergeant heeft hem opgedragen een geïmproviseerde houten kooi op zijn rug te dragen. In de kooi zitten drie kippen die tot gisteren eigendom waren van zijn oom. Tot de soldaten van generaal Nakisisa kwamen. Zijn oom heeft de kippen niet meer nodig. De doden eten niet. Hij was een van de eerste mannen die werden neergeschoten toen de militie het dorp binnenviel. De lange stoet baant zich stilzwijgend een weg door de dichte vegetatie. Dorre bladeren en dode takken kraken onder hun voeten. De voorste mannen gebruiken hun machete om het pad vrij te maken. Murhula heeft geen idee waar ze heen gaan en hij heeft niet de

moed om het te vragen. Op dit moment is hun bestemming zijn minste zorg.

Voor hem lopen twee jongens van ongeveer zijn leeftijd. In Oost-Congo is leeftijd geen begrip dat exact wordt weergegeven. Ze zien er gehard en pezig uit en zeulen groene munitiekistjes met zich mee. Gedurende de hele dag zullen ze geen enkele keer achteromkijken, geen woord tegen hem zeggen. Vijf meter voor hen loopt de grootste en breedste man die Murhula ooit heeft gezien. Hij draagt twee patroonbanden over zijn schouders en in zijn handen rust een FN MAG-mitrailleur. Het imposante, meer dan tien kilo wegende wapen lijkt klein in de handen van deze man. Op zijn hoofd rust een rode baret waarop vooraan drie veren van de Afrikaanse roodstaartbuizerd zitten.

De fijne koordjes die de houten kooi op Murhula's rug gebonden houden, snijden in het tere vel van zijn schouders. De bovenlaag is al weggeschuurd en het touw absorbeert zijn bloed. Zijn rode T-shirt met Coca-Cola-opdruk, een afdankertje gedragen door twee van zijn oudere broers, en daarvoor kortstondig eigendom van een hem onbekend kind uit Frankrijk dat het tweemaal droeg voordat zijn moeder het in een plastic zak in een kledingcontainer dumpte, heeft hij over zijn hoofd gebonden. Bij aanvang van de tocht brandde de zon ongenadig hard. Nu ze zich in de schaduwrijke jungle bevinden, durft hij niet even te stoppen om het weer aan te trekken. De man achter hem heeft al een paar keer ongenadig hard met een dun riet op zijn kuiten geslagen. Soms omdat hij struikelde en zo het tempo liet zakken. Soms omdat hij er gewoon zin in had. Sinds het vertrek uit zijn dorp heeft Murhula zijn vuist nog niet eenmaal geopend. Verkrampt omklemt hij het enige wat hem van zijn moeder rest, bang om het te verliezen of – misschien nog waarschijnlijker – het te moeten afstaan. Net voordat krijgshेर Nakisisa hem van het lichaam van zijn

dode moeder sleurde, had hij de gouden hanger om haar hals losgemaakt.

‘Sorry, mama, sorry, mama, het spijt me zo, ik houd van je, mama’, fluisterde hij in haar nog warme oor.

Murhula kende de ketting die ze altijd om had. Bij de gedachte aan de eerste keer dat hij haar naar de betekenis vroeg, schieten zijn ogen opnieuw vol tranen. Hij herinnert zich haar warme stem en wordt angstig, louter bij de gedachte dat die herinnering mettertijd misschien wel vervaagt.

‘Mama, wat betekent die man om je nek?’ had de kleine Murhula gevraagd, duidelijk verward omdat de foto van de man op het medaillon in niets op zijn vader leek. Zijn moeder maakte het sieraad los en liet de amulet met de beeltenis van Christus in zijn hand vallen. Het was bij zijn weten de enige keer dat zijn moeder het ooit had afgedaan.

‘Dat is Jezus Christus,’ had ze lachend gezegd, ‘en Jezus beschermt onze familie, onze dieren en ons land. Jezus is voor ons gestorven, zodat wij kunnen leven, lieve jongen.’

De kleine Murhula had met grote ogen gekeken naar de beeltenis van een slanke, blanke man met een baard en lange, golvende haren die tot voorbij zijn schouders hingen. Om zijn hoofd was een cirkel van licht. Hij hield zijn armen open, een beetje naar de hemel gericht, en op zijn borst, door het witte gewaad heen, leek een met doornen omgeven hart een fel licht uit te stralen. De beeltenis was drie bij vier centimeter groot en was omgeven door een mooie rand in wat zijn moeder ‘het zuiverste goud’ noemde. ‘Maar het echte goud, dat zijn mijn kinderen, vergeet dat nooit.’

Ze had hem een kus op zijn voorhoofd gegeven en hem vervolgens met een lege plastic bidon de straat op gestuurd om water te halen om het avondeten te bereiden. Het medaillon werd voor hem het ultieme symbool van zelfopoffering, een gouden

eerbetoon aan het meest verregaande altruïsme. Daarvoor was het gewoon een sieraad geweest, gekocht op de markt van Beni voor minder dan één dollar.

~

Op bevel van iemand uit de voorste regionen stopt de groep van generaal Nakisisa plotseling. Een onzichtbare stem roept in het Swahili dat er tien minuten wordt gepauzeerd. Iedereen gaat zitten. De twee jonge munitiedragers wachten geduldig tot de reus met de baret bijna de volledige inhoud van een gedeukte plastic fles met water naar binnen laat kloppen. Vervolgens laat hij een luide boer, waarop een vogel verschrikt wegvliegt en een paar soldaten hard moeten lachen. Nu pas mogen de twee hulpjes het laatste restje water verdelen. Murhula laat de kooi met de kippen van zijn rug glijden, wat hem felle pijnscheuten in zijn beide schouderbladen oplevert. Snel trekt hij zijn Coca-Cola-shirt weer aan in de hoop dat het dunne lapje stof zijn schouders meer bescherming zal bieden bij het vervolg van de trip. Niemand geeft hem water. De man achter hem, vermoedelijk de kerel die hem steeds met het riet heeft geslagen, kauwt op een takje. Over de volledige lengte van zijn voorhoofd prijkt een donker litteken. Hij heeft slechts één oog. Waar het andere oog moet zitten, gaapt alleen maar een donkere holte. Murhula's dorst wint het van zijn angst en na een volle minuut twifelen durft hij de man aan te spreken.

‘Chef, mag ik alstublieft een beetje water?’

Als antwoord grijpt de man een fijne tak en slaat hem meermaals genadeloos naar het hoofd. Murhula duikt instinctief in een gehurkte positie en probeert zijn gezicht met beide armen te beschermen. Rode striemen verschijnen op zijn onderarmen

en de bovenkanten van zijn handen. Bijna had hij het medaillon van zijn moeder laten vallen.

De man schreeuwt in zijn richting. ‘Jij bent een hond, een hond, begrijp je! En honden krijgen alleen water wanneer ze het verdienen. Jij hebt hier nog niets verdiend, verdomme.’

Hij slaat weer. Telkens opnieuw. Gelukkig voor Murhula schampt het riet af op de zijkant van zijn lichaam.

‘Hoe durf je mij om water te vragen, jij smerig jong.’

De reus met de rode baret roert zijn zware stem.

‘Hé, Kaboko, anders moet je hem vragen of hij eens met de Coca-Cola rondgaat.’

De rest van de soldaten schiet in een lach. Ook de twee munitiedragers van de reus, schijnbaar zijn persoonlijke slaafjes, lachen overdadig gemaakt mee. Een van hen slaat meermaals met zijn handen op zijn bovenbenen terwijl hij een schelle, haast snerpemde lach produceert. De reus lijkt geïrriteerd door het geluid en slaat hem met de buitenkant van zijn hand. De jongen zag de aanval niet aankomen, tuimelt achterover en stoot in zijn val een van de munitiekistjes om. Een halve doos kogels wordt over de grond verspreid. De reus torent boven hem uit.

‘Lach niet om dingen die je niet begrijpt of ik rooster je ballen boven een vuur en laat ze je opeten.’

De jongen begint haastig de kogels te verzamelen en stopt ze opnieuw in de doos. Vanonder zijn voor dit klimaat veel te dikke, wollen muts werpt hij Murhula een giftige blik toe. Murhula gaat met zijn rug tegen een boom zitten en probeert zo weinig mogelijk te bewegen, zo min mogelijk aandacht naar zich toe te trekken. De kippen in de kooi vertonen nog weinig fut en hij betwijfelt of de arme dieren het nog lang zullen uithouden. Ook zij verlangen waarschijnlijk naar de vroegere vrijheid van het dorp, naar het geluid van de spelende kinderen en het gezang van hun moeders die er, gehuld in hun traditionele kleurrijke

gewaden, de bladeren van de cassaveplant aan de kook brengen om er een heerlijke *saka-saka*¹ van te koken. Het water loopt hem in de mond. Rechts naast zich ziet hij plotseling een lange colonne mieren voorbijtrekken, amper een halve meter vanaf waar hij is gaan zitten. Gelukkig blijven zijn zitvlak en benen gespaard van de brandende beten waarvan hij zich het gevoel maar al te goed kan voorstellen. Heel vlug, zonder er al te veel over na te denken, stopt hij een paar mieren in zijn mond, maalt ze fijn met zijn sterke gebit en slikt ze krampachtig door. Dit blijft hij doen tot hij in de verte iemand ‘*on marche!*’ hoort roepen. Iedereen staat op, ook de man met het pijnlijke riet in zijn hand.

‘Opstaan, Coca-Cola, de wandeling is nog niet voorbij!’

Murhula hijst de kippen opnieuw op zijn rug en sluit aan achter de jongen met de wollen muts. Het tempo wordt al snel opgevoerd.

¹ *Saka-saka*: groenteschotel op basis van maniokbladeren die enigszins aan spinazie doet denken.